

СОЛОПЕНКО Тетяна,
аспірант кафедри фінансів
ДВНЗ "Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана"
проспект Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, Україна

E-mail: tvsolopenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4662-6936>

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЕЙ У БЮДЖЕТУВАННІ

Проаналізовано тематичне використання програмно-цільового бюджетування у контексті його застосування у бюджетному процесі України через поєднання програмно-цільового методу управління та організації розмежування фінансових ресурсів за призначеннями у вигляді програм для досягнення визначених результатів, оформлених у цілі. Запропоновано теоретичні аспекти алгоритмізації встановлення цілей у програмно-цільовому бюджетуванні.

Ключові слова: видатки бюджету, програмно-цільовий метод, бюджетування, державні фінанси.

Солопенко Т. Алгоритм определения целей в бюджетировании. Проанализировано тематическое использование программно-целевого бюджетирования в контексте его применения в бюджетном процессе Украины через сочетание программно-целевого метода управления и организации разграничения финансовых ресурсов по назначениям в виде программ для достижения определенных результатов, оформленных в цели. Предложены теоретические аспекты алгоритмизации цели в программно-целевом бюджетировании.

Ключевые слова: расходы бюджета, программно-целевой метод, бюджетирование, государственные финансы.

Постановка проблеми. За визначенням у публікаціях ОЕСР щодо загальних цілей фінансової діяльності у державному секторі: "Широкими цілями управління державними (публічними) фінансами є досягнення загальної фіскальної дисципліни, розподіл ресурсів на пріоритетні потреби та ефективно і результативно розмежування державних послуг. Наслідком ефективного управління державними (публічними) фінансами є досягнення сталого розвитку. Ефективно управління державними (публічними) фінансами, включаючи управління фінансовими потоками зовнішньої допомоги (які були актуальні й для сучасної України), має вирішальне значення для країн, що прагнуть і досягають прогресу у зменшенні бідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняне програмно-цільове бюджетування базується на використанні програмно-цільового методу в бюджетному процесі України, яке активно досліджували вітчизняні науковці останні 20 років. Можна відзначити праці І. Чугунова та С. Качули [2], які досліджували оцінку впливу державної фінансової

політики на розвиток бюджетної архітекτονіки, яка є середовищем реалізації програмно-цільового бюджетування. Також І. Чугунов та О. Самошкіна [3] пропонують структурно-функціональну модель системи видатків бюджету, яка виступає середовищем для реалізації цілей бюджетування. Ю. Уманців [4] розглядає складники реалізації теоретичних напрямів економічної теорії, досягаючи таким чином найбільш ефективного синтезу її практичного втілення. У своїх працях іноземні науковці Дж. Сонг, А. Мартенс, М. Ванхоук [5] показали алгоритм коригування цілей бюджетування на прикладі цільових проєктів. При загальному технічному підході до бюджетування вони пропонують забезпечити фактичне просування проєкту до цілі шляхом вимірювання показників поточного виконання проєкту та використання методологій управління проєктом для створення попереджувальних сигналів, які діють як тригери коригуючих заходів для повернення проєкту на задуману траєкторію реалізації. Н. Потрафке [6] завдяки розрахунку впливу переважачої політичної сили на структури бюджетів виявив, що як на загальному, так і центральному рівнях влада лівих поглядів витрачає більше на освіту і менше на державні послуги, ніж влада, яка демонструє праві погляди. У публікації А. Трібін [7] розглядається розподіл публічних ресурсів діючими політиками, які прагнуть переобрання. Автор представила модель для пояснення поведінкових причин при прийнятті рішень щодо перерозподілу суспільних благ та грошових допомог.

Однак значна кількість вітчизняних публікацій найчастіше висвітлювала одностайний підхід до тлумачення застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі для організації бюджетних видатків. Сутність вивчення програмно-цільового методу (ПЦМ) багато в чому базувалася на систематизації чинного бюджетного законодавства та змін до нього. Оскільки за роки реформування вітчизняного бюджетування значного економічного зростання України та покращання соціально-економічного добробуту населення не відбулося, вагомість організації підходів до використання ПЦМ у результатах управління видатками бюджетів потребує подальшого вивчення. Первинним атрибутом цільового бюджетування, яке реалізується за допомогою програм, є цілі призначень бюджетних коштів.

Метою цього дослідження стала концептуалізація та алгоритмізація визначення цілей для здійснення бюджетних видатків у контексті програмно-цільового бюджетування та актуальної організації бюджетного процесу України.

Матеріали та методи. Теоретичним та методологічним підґрунтям для написання статті стали праці вітчизняних та зарубіжних науковців, чинні нормативні акти. Дослідження проведено із застосуванням методів теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу та синтезу.

Результати дослідження. Чинна редакція Бюджетного кодексу України станом на 2020 р. зазначає у п. 42 ст. 2 що "програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів

бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу" [8]. Передувала йому у формулюванні Концепція застосування ПЦМ у бюджетному процесі України, де зазначено, що "метою запровадження програмно-цільового методу у бюджетному процесі є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання" [9]. Також у загальній частині Концепції згадані цілі та завдання витрачання бюджетних коштів визначаються як атрибут прозорості бюджетного процесу, а п. 4 позиціонує цілі як сутність мети та завдань бюджетної програми, розмежовуючи їх. Звідси можна зробити висновок, що концептуальне значення використання результату у програмно-цільовому бюджетуванні України в законодавстві процесуально виражене через алгоритм у послідовності замкнутого циклу (рис. 1). Такий цикл відображає узагальнений підхід до поєднання цілей та оцінки при застосуванні технології програмно-цільового управління використанням фінансових ресурсів у бюджетуванні.

Рис. 1. Ціль і результат у програмно-цільовому бюджетуванні

Джерело: розроблено автором.

Риторика певних громадських аналітичних центрів чи навчальних публікацій будується на тому, що узагальнена методика сучасного бюджетування в Україні зводиться до використання ПЦМ відносно бюджетних видатків [10; 11], але тут необхідно пояснити та розмежувати відмінності між програмно-цільовим методом управління, технологією бюджетування на макрорівні та іншими можливими методами управління фінансовими ресурсами, які використовуються при бюджетуванні: аналіз організаційної структури бюджетування необхідний для його ефективного застосування та точного прогнозування ймовірності

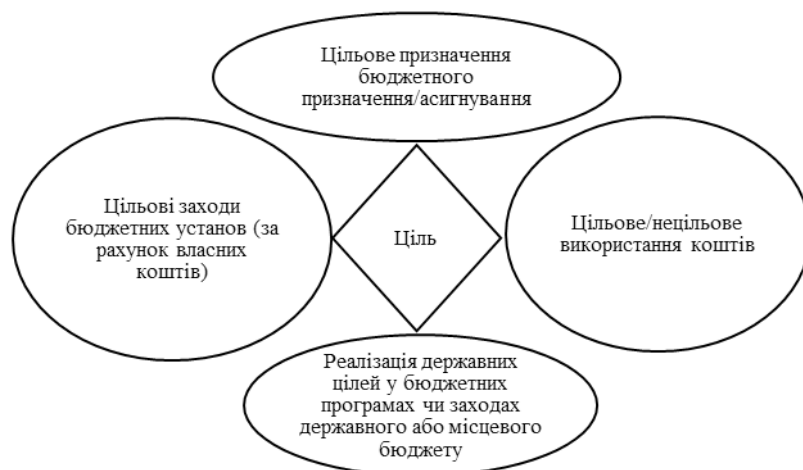
результату управлінської та фінансової діяльності, який суб'єкт управління (орган влади, виконавець бюджетної програми, розпорядник коштів) бажає отримати.

Вказаний цикл "оцінка – результат (виражений у цілі) – ресурси – результат (виконання) – оцінка" враховує результат як планового цілепокладання, так і його прагматичного втілення у процесі використання ПЦМ в управлінні публічними фінансами з оцінкою ефективності реалізації поставлених цілей згідно з п. 42 ст. 2 та п. 6 ст. 20 Бюджетного кодексу України.

Постановка цілей є підставою для наступних бюджетних призначень. Програмно-цільове бюджетування організує цілі та витрачені на їхнє досягнення фінансові ресурси. Після запровадження ПЦМ у бюджетний процес у Державному бюджеті України з 2004 р. витрати групувалися за програмами в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів та відповідальних виконавців, а також було показано належність кожної програми до певної функції. Назви перших бюджетних програм були здебільшого досить довгими і складними для розуміння, описуючи в деталях напрямки використання коштів за програмою. Однак переважно такі назви не конкретизували мету реалізації програми, а лише окреслювали окремі заходи, які передбачалося провести за рахунок бюджетних коштів і які були спрямовані на вирішення певної задачі (зокрема, стосовно надання публічних послуг за публічні кошти) [12]. Цілі були недостатньо конкретизованими.

Згідно з Наказом Міністерства фінансів України "Про паспорти бюджетних програм" від 29.12.2002 № 1098 [13] (далі – Наказ № 1098) у чинній редакції: "паспорт бюджетної програми – документ, що визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення, встановленого законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), та цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник". Паспорт бюджетної програми станом на 2020 р. вимагає вказувати цілі державної політики, згідно з якими здійснює свою діяльність виконавець програми, але не коригує первинність поняття "мети" програми на користь досягнення "цілей державної політики".

Чинний Бюджетний кодекс України вирізняє цілі, напрями і завдання використання бюджетних коштів. Згідно з поточною редакцією Бюджетного кодексу України на 2020 р. поняття "цілі" та прикметник "цільовий", окрім безпосередньо назви "програмно-цільового методу" управління у бюджетному процесі, використовується у випадках, показаних на *рис. 2*. Вимога цільового підходу не у всіх випадках стосується безпосередньо використання бюджетних програм, тому вважаємо доцільним конкретизувати поняття цілі та її властивості за ознаками у технології програмно-цільового бюджетування.

Рис. 2. Використання поняття "цілі" у Бюджетному кодексі України

Джерело: розроблено автором.

Додані напрями використання бюджетних коштів конкретизують бюджетні програми та плани використання бюджетних коштів розпорядниками за призначенням у розрізі економічної класифікації видатків бюджету.

Крім процесуальних визначень, доречно у змістовому наповненні сформулювати з наукової точки зору для програмно-цільового бюджетування ці поняття так:

Цілі – граничні (реперні) точки для планування й оцінки збігу результату і очікувань використання бюджетних коштів.

Напрями використання – дають змогу визначити сутність і структурні пріоритети у призначеннях використання бюджетних коштів.

Завдання використання бюджетних коштів – показують організацію діяльності суб'єкта, який використовує бюджетні кошти.

Такий обов'язковий елемент паспорту бюджетної програми як *завдання* потребує подальшого аналізу його взаємозв'язку з цілями та метою у паспорті бюджетної програми з наступним відображенням у її результативних показниках. Станом на початок 2020 р. без конкретизації сутнісного наповнення та обґрунтування використання у складі бюджетної програми завдання втрачає захист (об'єктивну передумову) для свого призначення у зв'язку з вичерпанням ресурсу на його виконання та перетворене за своєю сутністю на напрям використання бюджетних коштів. Американські науковці в галузі теорії організації А. Томпсон та А. Стрикленд пояснюють: "Частина авторів використовують термін "ціль" до результатів, які суб'єкт прагне досягти в довгостроковій перспективі, а термін "завдання" – відповідно до короткострокового цільового показника дії"¹ [14, с. 61].

¹ Усі цитати з іншомовних джерел наведено у перекладі автора статті.

Структура частини чинного на 2020 р. паспорту бюджетної програми, яка в цілому передбачає і цілі, і мету, і завдання, і призначення у назві програми потребує детального дослідження взаємодії цих елементів та ефективності процедури їхнього застосування для цілей бюджетування. Актуалізація наукового та практичного розуміння цих понять у взаємозв'язку визначається чинником дієвості застосування цілей у програмно-цільовому бюджетуванні України та критеріїв і способів визначення корисних (ефективних), значимих, релевантних для бюджетування цілей.

Одиниці виміру є важливими і необхідними, але другорядними умовами для однозначності виміру цілі чи етапу її досягнення у системі постановки та управління досягненням цілі. Тобто у програмно-цільовому бюджетуванні та при застосуванні ПЦМ використовуються точкові, а не траєкторні (напрямові) цілі [15]. Відповідно вважаємо, що обов'язковою умовою для постановки прагматичної цілі використання бюджетних видатків у бюджетуванні є її часова фіксація та вимірність.

Напрями використання коштів визначені як "дії (заходи), пов'язані з наданням публічних послуг та/або забезпеченням надання таких послуг, що спрямовуються на досягнення мети та забезпечують виконання завдань у межах коштів, передбачених рішенням про місцевий бюджет на виконання бюджетної програми" у п. 1.1. Правил складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів та звітів про їх виконання [16], що відповідає визначенням у правовому тлумаченні з Наказу № 1098.

У чинній редакції Наказу № 1098 мета тлумачиться як відображення цілей, тобто вона є вагомим для бюджетної програми трактуванням державної цілі у прикладному аспекті діяльності певного виконавця програми і визначає заходи його діяльності. Водночас, за вимогою п. 1 того ж Наказу, "Мета повинна бути чіткою, реальною та досяжною". Наприклад, у бюджетній програмі МОЗУ на 2020 р. мета зазначена як "Забезпечення лікування громадян України за кордоном у випадках, коли медична допомога неможлива в медичних закладах України", при цьому назвою конкретизована ця діяльність для Апарату МОЗУ, а показник продукту обмежено 450 особами. Мета програми відображає ціль державної політики "люди довше живуть", а єдиний плановий результативний показник ефективності програми показує середні витрати на лікування пацієнта без характеристик захворювання у 2420 тис. грн, а показник якості – зростання кількості направлених на лікування у відсотках порівняно з попереднім роком. Тому доцільно розглянути послідовність і змістовну частину застосування співвідношення елементів структури бюджетних програм згідно з Наказом № 1098.

Хоча напрями використання коштів таким чином передбачалися як спосіб досягнення поставленої цілі переважно через послуги, заміна з самого початку її пріоритетним поняттям "мети" у законодавстві дала

зможу використовувати функціональне бюджетування замість цільового, адже мета може обґрунтовувати діяльність без однозначного обов'язкового вимірювання її в одній цільовій точці у заданий момент часу.

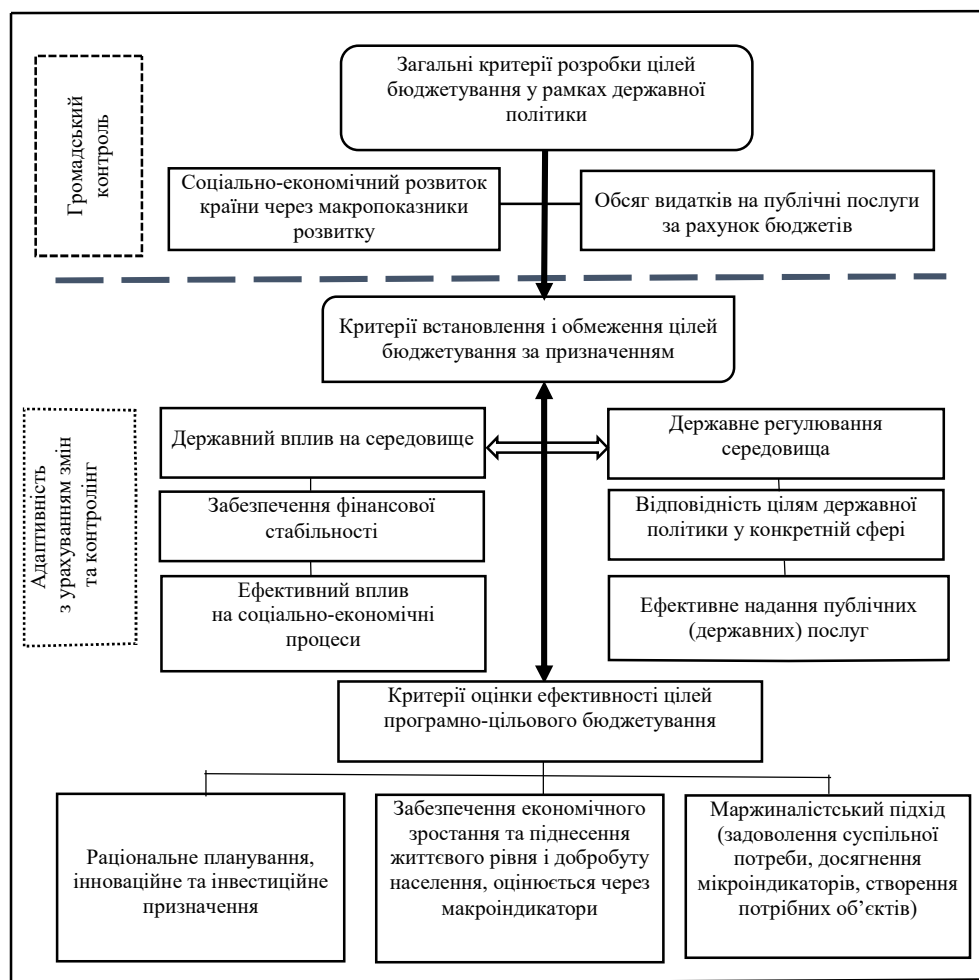
В останній редакції Наказу № 1098 станом на початок 2020 р. згідно з Наказом Міністерства фінансів України від 21 грудня 2018 р. № 1083 [17] у формах паспортів бюджетних програм державного бюджету складником (п. 6) є цілі державної політики. При цьому вони за структурною схемою побудови форми паспорта є первинними відносно мети бюджетної програми, яка відображає діяльність розпорядника – виконавця бюджетної програми. Наповнена поточними завданнями, де "ціль" відображає мету існування самої установи чи проведення заходу, мета перетворюється на опис діяльності розпорядника бюджетних коштів, стимулюючи його до фіксування цієї діяльності у видатках або розширення запитів для видатків через описання нових видів діяльності, які є самопідтверженою метою та ціллю.

Оскільки в законодавстві та у наукових публікаціях поняття цілей та результатів використовуються одночасно, доречно конкретизувати також їх взаємозв'язок через моделювання фінансової цілі у бюджетуванні як спрямованого і конкретизованого, вимірного за вартістю реалізації та у часі результату. Цей результат повинен бути прогнозованим, максимально точно запланованим та досягнутим у визначений час ефектом від певної діяльності, при цьому його вплив на середовище реалізації має бути також однозначним, оперативне реагування з прийняттям рішень у процесі макрофінансового контролінгу [18] досягнення цілі вчасним, а синергетичний ефект максимально виключати ризики та негативні впливи.

Однак саме поняття прикладного результату у світоглядному науковому сенсі може бути не суб'єктивізованим, не відповідати декларованим цілям та існувати в об'єктивній реальності без них, з'являючись як об'єктивний наслідок поєднання діяльності (активності) та часу. Тому вважаємо, що правильна конкретизація цілі як результату є найважливішим завданням у програмно-цільовому бюджетуванні.

Цей поділ співвідноситься з постановкою цілей у бюджетній сфері, починаючи з 2019 р., таким чином, що у документах уряду, які стосуються бюджетування, та рамкова необхідність підготовки яких передбачена у Бюджетному кодексі, поєднані з підходами концептуально-наукового формулювання результату і формування вимірних цілей діяльності.

На *рис. 3* показані критерії та умови для встановлення цілей у програмно-цільовому бюджетуванні з урахуванням аспектів бюджетної політики, складені автором, у тому числі згідно зі твердженнями з вітчизняних наукових джерел.

Рис. 3. Критерії та умови для встановлення цілей у програмно-цільовому бюджетуванні

Джерело: розроблено автором з використанням джерел [18–20].

Висновки наукових публікацій та нещодавні зміни до Бюджетного кодексу України ставлять актуальною вимогою до цілей у програмно-цільовому бюджетуванні їхню скерованість у бік напрямів, кроків та завдань, що передбачають співвідношення з системою загальнодержавних цілей, які реалізуються органами центральної влади.

Цілі центрального уряду також є рамковими орієнтирами для розробки середньострокових прогнозів для місцевої влади з наступною їх реалізацією у бюджетних планах на середньострокову перспективу з використанням ПЦМ управління бюджетними коштами (згідно зі статтею 75 Бюджетного кодексу України). Додатково у Бюджетному кодексі України виокремлюється наявність і врахування пріоритетів бюджетних видатків, які повинні бути конкретизовані у прогнозних та програмних документах економічного і соціального розвитку України

та відповідно по територіях. Вітчизняні наукові публікації нерідко концептуалізують необхідність соціально-економічного розвитку за допомогою бюджетної політики як інструменту у складі фінансової політики. Однак чіткі критерії такого розвитку ні в економічній, ні у фінансовій площинах не є одноставні та залежать від сукупності актуальних об'єктивних та суб'єктивних чинників, тому первинним авторитетом у визначенні вимірних критеріїв вбачаються норми чинного законодавства та емпіричний вітчизняний і зарубіжний досвід за результатами застосування індикаторів досягнення цілей.

Програмно-цільове бюджетування як технологія є частиною державного управління на засадах макрорівневого програмування. Таке програмування притаманне державному регулюванню економіки, застосування цього підходу до сучасного соціально-економічного середовища України передбачає суперечності. Зокрема, при державному регулюванні економіки необхідний значний державний сектор, яким уряд може прямо управляти, та дотримання ієрархії цілей у програмах виконавців.

З огляду на обраний у фінансовій сфері науковий підхід, цілі програмно-цільового бюджетування переважно розглядаються у контексті та на генералізованому рівні бюджетної політики, отже, вимірні кількісно цілі були менш вагомими у дослідженнях, ніж пріоритети за сутнісним призначенням бюджетних видатків. На *рис. 4* показано вплив на формування цілі у макрофінансовому бюджетуванні складових з позафінансових дисциплін у межах міждисциплінарного підходу, відображаючи напрацювання з інших дисциплін як чинників впливу на формування у цілях програмно-цільового бюджетування.

Рис. 4. Вплив напрацювань за нефінансовими кваліфікаційними напрямками при встановленні цілей бюджетування

Джерело: розроблено автором за [21–23].

Порядок призначення бюджетних видатків можна обґрунтувати за теорією граничної корисності суспільного блага, яка сформульована маржиналістами та передбачає мінімально обмежене витрачання публічних коштів на діяльність з пріоритетом обмеженої кількості спільного блага [24; 25] (наприклад, користування невідновлюваними

енергетичними ресурсами: газом та вугіллям). І менш пріоритетними у витрачанні на них публічних коштів є суспільні блага, користування якими спільне, але складніше вимірне в одиниці впливу на споживання окремої людини-споживача: ліси, парки, культурні заходи, очистка води, історична спадщина.

У продовження маржиналістського підходу та пріоритетів використання публічних коштів основною базою виміру результатів бюджетування стали частка ВВП, яка концентрується у бюджеті, та відсоткові частки обсягу бюджетів за видами та фондами призначення у ВВП та/або зведеному бюджеті. Динаміка розміру цих часток трактувалася як результати бюджетування у перспективі, за зміною відсоткових часток формулювалися висновки, де, наприклад, метою і бажаним результатом макрофінансового бюджетування тривалий час визначалося збільшення частки доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті країни [20, с. 22–23]. Часовими рамками реалізації цілей програмно-цільового бюджетування залишаються стратегічні та тактичні цілі державної політики [26].

Висновки. У програмно-цільовому бюджетуванні для призначення бюджетних видатків варто дотримуватись чіткого розділення та алгоритмізації їхніх наступних прямих та пов'язаних цілей. Окремі поняття у нормативних документах щодо реалізації цілей у бюджетному процесі України також потребують конкретизації з огляду на використання у базисному бюджетному законодавстві. Виходячи з концептуалізації поняття "цілі", запропоновано такі критерії для алгоритму організації забезпечення ефективності досягнення цілей у програмно-цільовому бюджетуванні: постановка ефективної значимої вимірної цілі з наступним ефектом впливу, який теж повинен мати видимі та вимірні властивості; організація максимального позитивного *синергетичного* впливу через використання ресурсів у процесі досягнення цілі; пошуки шляхів економії ресурсів та вчасне припинення витрат при досягненні та коригуванні цілі; коригування цілі з урахуванням спроможності її досягнення за зміни об'єктивних та суб'єктивних (екзогенних та ендогенних) чинників впливу на ефект від досягнутої цілі за результатом використання публічних фінансових ресурсів.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є детальне дослідження взаємодії елементів паспорту бюджетної програми та ефективності процедури їх застосування для цілей бюджетування з наступним їх відображенням у результативних показниках бюджетної програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Harmonising Donor Practices for Effective Aid Delivery. Volume 1. OECD. 2003. Volume 2. OECD. 2006.
2. Чугунов І. Я., Качула С. В. Державна фінансова політика забезпечення соціального розвитку суспільства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2020. № 2. С. 87.

3. Чугунов І. Я., Самошкіна О. А. Видатки бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 2. С. 103-121.
4. Уманців Ю. Економічна теорія у новітньому методологічному дискурсі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 2. С. 51-63.
5. Song, J., Martens, A., & Vanhoucke, M. (2020). The impact of a limited budget on the corrective action taking process. *European Journal of Operational Research*.
6. Potrafke, N. (2020). General or central government? Empirical evidence on political cycles in budget composition using new data for OECD countries. *European Journal of Political Economy*, 101860.
7. Tribin, A. M. (2020). Chasing votes with the public budget. *European Journal of Political Economy*, 101875
8. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 16.04.2020 р.).
9. Rubin, I. S. (1991). Budgeting for Our Times: Target Base Budgeting. *Public Budgeting & Finance*, 11(3), 5-14.
10. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів. Харків: Фактор, 2017. 128 с.
11. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу; за заг. ред. В. В.Зубенко. ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження". 5-ге вид., випр. та доп. Київ, 2015. 120 с.
12. Бабич Т. С., Щербина І. Ф. Возможности повышения эффективности реализации бюджетной политики путем использования программно-целевого метода бюджетирования. *Бюджет*. 2007. № 1. С. 48-53.
13. Наказ Міністерства фінансів України "Про паспорти бюджетних програм" від 29.12.2002 № 1098. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03>.
14. Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии; пер. с англ. под ред. Л.Г. Зайцева, М.И. Соколовой. М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. 576 с.
15. Назаренко І. М. Наукові концепції розвитку стратегічного менеджменту: сутність, призначення та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. Вип. 1. С. 53-58.
16. Правила складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів та звітів про їх виконання, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 26.08.2014 № 836. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1104-14>.
17. Наказ Міністерства фінансів України "Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 29 грудня 2002 року № 1098" від 21.12.2018 № 1083. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0042-19>
18. Пасентко Т. В., Федосов В. М. Упровадження контролінгу в управлінні фінансами на макрорівні в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 6. С. 107-126.
19. Мочерний С. В. Становлення сучасної парадигми економічної теорії. Соц.-екон. дослідж. в перехід. період. Україна в ХХІ ст.: концеп. та моделі екон. розв.: *Щорічник наук. пр.* 2001. Вип. 23. С. 139-147.
20. Голинська О. В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: монографія. Одеса: ВМВ, 2013. 272 с.
21. Ажнюк М. О., Передерій О. С. Основи економічної теорії. Київ: Знання, 2008. 368 с.

22. Ковбасюк Ю. В. Суспільна політика та аналіз політики в Україні: предметне поле досліджень і термінологічний апарат. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. № 3. С. 5-11.
23. Якобчук В. П., Хомаківський Є. І., Литвинчук І. Л. Роль публічного управління у формуванні нової моделі державного регулювання економіки. *Ефективна економіка*. 2017. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_1_10.
24. Dudley, S. E., & Brito, J. (2012). Regulation: a primer. The Mercatus Center at George Mason University. Retrieved from 16 April 2020 from https://www.mercatus.org/system/files/RegulatoryPrimer_DudleyBrito_0.pdf
25. Корнійчук Л. Я. Економічне зростання і сталий розвиток. *Економіка України*. 2008. № 3. С. 84-91.
26. Schick, A. (1966). The road to PPB: The stages of budget reform. *Public Administration Review*, 243-258.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2020.

Solopenko T. Program-target budgeting: expenditure objectives.

Background. The study is devoted to the analysis of thematic use of this form of management for the relationship of financial resources with the result as program-targeted budgeting in the context of its application in the budget process of Ukraine through a combination of program-targeted management method and organization of delimitation of financial resources with the certain results, established in the purpose. The article proposes theoretical aspects of algorithmization of goal setting in program-target budgeting.

The **aim** of this study was to conceptualize and algorithmize the definition of goals for budget expenditures in the context of program-targeted budgeting and the actual organization of the budget process in Ukraine.

Materials and methods. Methods of theoretical generalization, comparative analysis and synthesis have been used in the the study.

Results. The primary attribute of targeted budgeting through programs is the purpose of budgeting. The article describes the essence of the concepts of "purpose" in programmatic budgeting. As the concepts of goals and results are used concurrently in law and in scientific publications, we also concretize their relationship by modeling financial purpose in budgeting as directional and specific, measurable in cost and time in result.

The author also outlines the criteria and conditions for setting targets in programmatic budgeting, taking into account aspects of budgetary policy, compiled by the author according to the statements from domestic scientific sources.

Conclusion. Based on the conceptualization of the concept "goal", the following aspects are proposed to ensure the effectiveness of achieving the goals in programmatic budgeting: setting an effective meaningful measurable goal with the following impact effect; organization of maximum positive synergistic impact; finding ways to save resources and stop spending on time and reach goals; adjusting the goal to the ability to achieve it.

Keywords: budget expenditures, program-targeting method, budgeting, public finances.

REFERENCES

1. Harmonising Donor Practices for Effective Aid Delivery. Vol. 1. OECD 2003, Vol. 2. OECD 2006 [in English].
2. Chugunov, I. Ja., & Kachula, S. V. (2020). Derzhavna finansova polityka zabezpechennja social'nogo rozvytku suspil'stva [State financial policy of achievement of society social development]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics* 2, 87 [in Ukrainian].

3. Chugunov, I. Ja., & Samoshkina, O. A. (2019). Vydatky bjudzhetu v systemi derzhavnogo reguljuvannja social'no-ekonomichnogo rozvytku kraïny [Budget expenditures in the system of state regulation of socio-economic development of the country]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 2, 103-121 [in Ukrainian].
4. Umanciv, Ju. (2019). Ekonomichna teorija u novitn'omu metodologichnomu dyskursi [Economic theory in the latest methodological discourse]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics* 2, 51-63 [in Ukrainian].
5. Song, J., Martens, A., & Vanhoucke, M. (2020). The impact of a limited budget on the corrective action taking process. *European Journal of Operational Research* [in English].
6. Potrafke, N. (2020). General or central government? Empirical evidence on political cycles in budget composition using new data for OECD countries. *European Journal of Political Economy*, 101860 [in English].
7. Tribin, A. M. (2020). Chasing votes with the public budget. *European Journal of Political Economy*, 101875 [in English].
8. Bjudzhetnyj kodeks Ukraïny vid 08.07.2010 № 2456-VI [Budget Code of Ukraine from July 8, 2010 № 2456-VI]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (referred date 16.04.2020 p.) [in Ukrainian].
9. Rubin, I. S. (1991). Budgeting for Our Times: Target Base Budgeting. *Public Budgeting & Finance*, 11(3), 5-14 [in English].
10. Stankus, T. (2017). *Programno-cil'ovyj metod u bjudzhetnomu procesi na rivni miscevyh bjudzhetiv [Program-target method in the budget process at the level of local budgets]*. Harkiv: Faktor [in Ukrainian].
11. Planuvannja miscevyh bjudzhetiv na osnovi programno-cil'ovogo metodu (2015). [Planning of local budgets on the basis of program-target method]. V. V. Zubenko (Ed.). IBSED, Proekt "Zmichennja miscevoi' finansovoi' iniciatyvy (ZMFI-II) vprovadzhennja" – Project "Municipal Finance Strengthening Initiative (MFSI-II) implementation". Kyiv [in Ukrainian].
12. Babych, T. S., & Shherbyna, Y. F. (2007). Vozmozhnomyi povyshennja efektyvnosti realizaciyi bjudzhetnoj polytyky putem yspol'zovannja programmno-celevogo metodu bjudzhetirovannja [Opportunities for improving the efficiency of budget policy implementation by using the program-targeted budgeting method]. *Bjudzhet – Budget*, 1, 48-53 [in Ukrainian].
13. Nakaz Ministerstva finansiv Ukraïny "Pro pasporty bjudzhetnyh program" vid 29.12.2002 № 1098 [Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On passports of budget programs" from 29.12.2002 № 1098]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03> [in Ukrainian].
14. Tompson, A. A., & Stryklend, A. Dzh. (1998). Strategicheskyj menedzhment. Yskusstvo razrabotky y realizaciyi strategiy [Strategic Management. Arts development and implementation of strategy]. Trans. L.G. Zajceva, M.Y. Sokolova (Ed.). Moscow: Banky y byrzhzy, JuNYTY [in Russian].
15. Nazarenko, I. M. (2014). Naukovi koncepcii' rozvytku strategichnogo menedzhmentu: sutnist', pryznachennja ta perspektyvy [Scientific concepts of strategic management development: essence, purpose and prospects]. *Naukovyj visnyk Uzhgorods'kogo universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod University*. Is. 1. 53-58 [in Ukrainian].
16. Pravyly skladannja pasportiv bjudzhetnyh program miscevyh bjudzhetiv ta zvitiv pro i'h vykonannja, zatverdzeni Nakazom Ministerstva finansiv Ukraïny vid 26.08.2014 № 836 [Rules for compiling passports of budget programs of local budgets and reports on their implementation, approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine from 26.08.2014 № 836]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1104-14> [in Ukrainian].

17. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy "Pro vnesennja zmin do nakazu Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29 grudnja 2002 roku № 1098" vid 21.12.2018 № 1083 [Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On Amendments to the Order of the Ministry of Finance of Ukraine from December 29, 2002 № 1098" from December 21, 2018 № 1083]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0042-19> [in Ukrainian].
18. Pajentko, T. V., & Fedosov, V. M. (2018). Uprovadzhenja kontrolingu v upravlinni finansamy na makrorivni v Ukraini [Introduction of controlling in financial management at the macro level in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 6, 107-126 [in Ukrainian].
19. Mochernyj, S. V. (2001). Stanovlennja suchasnoi' paradygmy ekonomichnoi' teorii'. Soc.-ekon. doslidzh. v perehid. period. Ukraini na v HHI st.: koncep. ta modeli ekon. rozv. [Formation of the modern paradigm of economic theory. Soc.-econ. research in transition period. Ukraine in the XXI century: concepts and models of economic development]. *Shhorichnyk nauk. prac' – Yearbook of scientific works*. Is. 23. 139-147 [in Ukrainian].
20. Golyns'ka, O. V. (2013). *Mehanizmy derzhavnogo upravlinnja bjudzetamy cherez instrumenty programno-cil'ovogo metodu [Mechanisms of state budget management through the tools of the program-target method]*. Одеса: BMB [in Ukrainian].
21. Azhnjuk, M. O., & Perederij, O. S. (2008). *Osnovy ekonomichnoi' teorii' [Foundations of economic theory]*. Kyiv: Znannja [in Ukrainian].
22. Kovbasjuk, Ju. V. (2015). Suspil'na polityka ta analiz polityky v Ukraini: predmetne pole doslidzen' i terminologichnyj aparat [Public policy and policy analysis in Ukraine: subject field of research and terminological apparatus]. *Visnyk Nacional'noi' akademii' derzhavnogo upravlinnja pry Prezidentovi Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 3, 5-11 [in Ukrainian].
23. Jakobchuk, V. P., Hodakivs'kyj, Je. I., & Lytvynchuk, I. L. (2017). Rol' publichnogo upravlinnja u formuvanni novoi' modeli derzhavnogo reguljuvannja ekonomiky [The role of public administration in the formation of a new model of state regulation of the economy]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy. 1*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_1_10 [in Ukrainian].
24. Dudley, S. E., & Brito, J. (2012). Regulation: a primer. The Mercatus Center at George Mason University. Retrieved from 16 April 2020 from https://www.mercatus.org/system/files/RegulatoryPrimer_DudleyBrito_0.pdf [in English].
25. Kornijchuk, L. Ja. (2008). Ekonomichne zrostannja i stalij rozvytok [Economic growth and sustainable development]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 3, 84-91 [in Ukrainian].
26. Schick, A. (1966). The road to PPB: The stages of budget reform. *Public Administration Review*, 243-258 [in English].